

S ODYSSEOU NA

Ještě mám
na jazyku
chnut olivy
a fíku,
hořko
i sladko,
jako
vzpomínku
na Řecko.
A na Ithaku,
kam jsem
doprovázela
mladé
amatéry
z brněnského
Divadelního
studia
Josefa
Skrivana;
hráli tam
hru
Odyseu
v režii
Zdenka
Pospíšila
z Divadla
na provázku,
a to při
příležitosti
druhého
mezinárodního
sympozia
na témata
Homérových
děl.

Přesněji
řečeno,
hráli na
Ithace,
ve Stavrosu
a v Soluni.

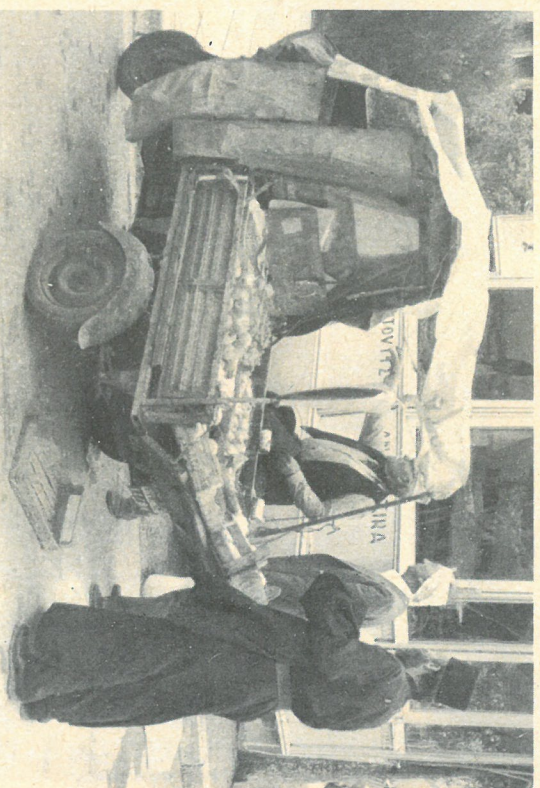
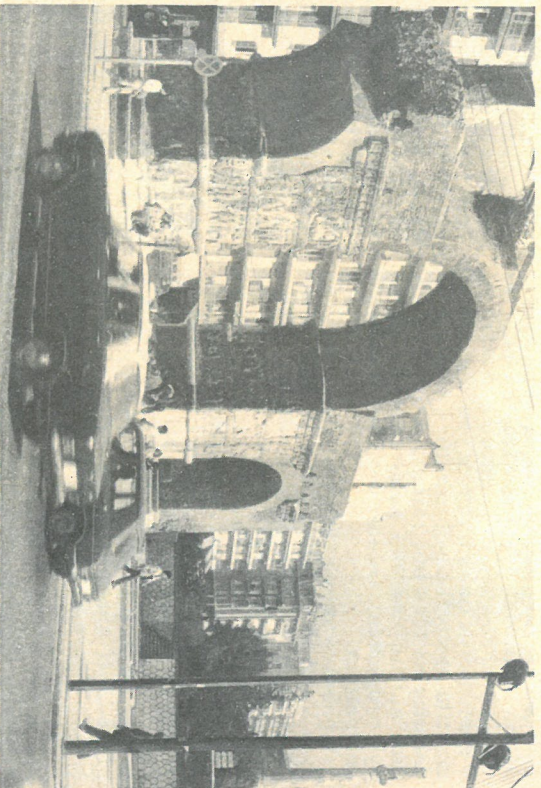
● **Mirjana
Nimrichtová**
psáno pro
100 + 1 ZZ

Na pracovním stole mám opuštěný domeček mořského ježka. Růžový s černými pruhy. Sahám na něj, a jako bych ho právě znovu objevila v průzračné slané vodě mořského zálitvu ostrova Ithaky. Toho ostrova, na němž archeologové našli skotické civilizace a na kterém kolem roku 1193 př. n. l. začala trojská válka, co se v ní muži rozmotřili kvůli krásné Heleně. A jeden z nich, udatný Odyseus, se vrátil celých dlouhých deset let na rodnou Ithaku, aby našel království, ženu Penelopu a syna Télémachu. Jak málo je království ve srovnání s věčným časem! Vystřídaly se tu éry římská, byzantská, normanská, turecká, byli tu Benátčané, Rusové, Francouzi. Teprve v letech 1821 až 1830 se Ithacané připravili k válce za nezávislost Řecka a v roce 1864 se jejich malá země o rozloze devadesát tři kilometry čtvereční stala součástí Ionských ostrovů patřících k Řecku.

CO VIDĚL ODYSSEUS ● Určitě viděl nejprve to, co my z lodí. V širém moři na obzoru nahrbený kopeček, rychle rostoucí před očima, a za ním další. My, Odyseové roku 1979, jsme cvakali fotoaparáty a zavržali si do nich pohled na nízké bílé domky v modrém zálitvu. Odyseus plaval z lodi Fajáků, až vysletem klesl na oblázky na pláži, které místní obyvatele z hlavního města Vathy, jež spíš připomíná rozlehlou vesnici, říkají kdoví-proč po americku Long Beach. Možná že kolem rostly právě tyhle stříbrné olivy, protože se prý dožívají až tří tisíc let. Kdyžby tak promluvíly... Možná že je to všechno jenom báchorka, že si to Homér vymyslel, říkají opatrní vědci. Ale Ithacané vědí své. V každém krámku si můžete koupit vázu, kachli, šátek, obrázek, přívěšek nebo cokoli s podobou Odyseu, Penelopy, chůvy, dívky Nausikly. V sousedním Stavrosu, který je údajně rodištěm slavného Reka, mají v parčíku Odyseovu sochu.

Ale ponechme stranou mýty či historii a chytme okamžik za rukáv. Ithaku dnes, „Kali nera“ (dobrý den), zdraví nás rybář, který je asi zdejším cel-níkem Rousseauem, podle toho, jak maluje na lod mořskou pannu. „Prosím vás, kdy odtud odjíždí zítřa lod?“, ptám se. „Mezi jedenáctou a pánou,“ odpovídá klidně. „Jak kdy? Copak se vám na Ithace nelíbí? To můj bratr kdysi odjel pracovat do Austrálie, tam jsou nás z ostrova tři stovky a z celého Řecka milion. Doplatil na to, vrátil se nemocný. Pořád spěchá, ani odpoledne nespí, je samé prášky. Ale peněz má víc, než já viděl za celej život ryb. Skoro všichni se jednou vrátí sem, tak jako Odyseus, postaví si domy a zůstanou. Ithaka je krásná, i když... vidíte ten malíčký ostrůvek uprostřed zálitvu? Říkáme mu Lazareto, dřív tam zavírali komunisty.“ Jako živá kronika, která nemá konce, nás zaplavoval neustálým totem místních zajímavostí.

ODPOVĚĎ JE VE VZDUCHU ● Politická propagace se tu dělá

i grafičky. Na domku pod cedry je namalovaný srp a kladivo, vedle inzeruje jiná strana – na zídce bílé zvonice, z níž vychází kněz v černém, s culkem šedivých vlasů na šiji. A pak tu chodí mladík s kytarou, zpívá a maluje nám názorňe na papír, jak by podpálil církev, starý režim i komunisty. Anarchista. Starosta je socialista a je snad všude najednou. Pokud s ním zrovna nemluvíte, jede za chvíli určité kolem v dodávce bez dveří nebo na ještě vzdušnější motorce. Stihlý, v džínsech a rozhalence volá „jasu, teatro“ (ahoj, divadlo) a za půl minuty už z místního rozhlasu zve všechny do divadla na českou Odyseu. Je promovany novinář a svoji profesi nepověšil na hřebík, vydává místní občasník

Ithakos. „Je tady krásně, že?“ ptá se a nečeká na odpověď, protože ta je tu všude kolem. V olivových hájích ohraničených kameny, docela jako na obrázcích Zrzavého, odpovédí je i ve vzduchu, který nepoznal jiný kour než z ohničku, v domcích stoupajících do stráně, mezi rudě kvetoucí oleandry. Žlutá stáda oveček cinkají zvonky, v zahradě je plno fíkovníků a citronků – utrhnete si z obojího, pobízí nás gestem starěnka v černých šatech a její vnučka nese hrozny a broskve. Sedněte si, budeme se spolu dívat na hrdé cypríše, několikametrové kvetoucí kaktusy. Počkáme, až děda Spiros přijede na oslíku, sedne si do stínu s námi a bude probírat komboloi – korálky na volné šňůrce. Nechodte ještě,